

IN

Revista Electrònica

IN **investigació**
novació

Educativa i Socioeducativa

La música d'enconar

*Vint-i-cinquè aniversari de l'Escola de Música (Mètode Ireneu Segarra) de
Palma o la maduresa d'un projecte centrat en l'educació.*

Aina Dols

Pla de reciclatge i formació lingüística i cultural (ICE-UIB)

Universitat de les
Illes Balears
Institut d'Estudis
de l'Educació

La música d'enconar

Vint-i-cinquè aniversari de l'Escola de Música (Mètode Ireneu Segarra) de Palma o la maduresa d'un projecte centrat en l'educació.

Resum

Aquest curs 2007-2008 se celebra el vint-i-cinquè aniversari de l'Escola de Música⁴⁵ Mètode Ireneu Segarra de Palma. Aquesta efemèride ens ofereix el punt de partida que ens permetrà reflexionar sobre el mètode fundat pel pare Ireneu Segarra i l'aprenentatge de la música en general; conèixer l'evolució del centre al llarg d'aquests anys i plantejar-nos els reptes de futur de la institució i de l'aprenentatge de la música a Mallorca al segle XXI.

Paraules clau

mètode Ireneu Segarra; escola de pedagogia musical; aprenentatge musical; escola de música; renovació pedagògica; educació infantil; educació primària; aprenentatge significatiu

Resumen

Este curso 2007-2008 se celebra el veinticinco aniversario de la Escuela de Música (Mètode Ireneu Segarra), de Palma. Esta efemèride nos ofrece el punto de partida que nos permitirá reflexionar sobre el método fundado por el padre Ireneu Segarra y el aprendizaje de la música en general; conocer la evolución del centro a lo largo de todos estos años y plantearnos los retos de futuro de la institución y del aprendizaje de la música en Mallorca en el siglo XXI.

Palabras clave

Método Ireneu Segarra, escuela de pedagogía musical, aprendizaje musical, escuela de música, renovación pedagógica, educación infantil, educación primaria, aprendizaje significativo.

Aina Dols
Pla de reciclatge i formació lingüística i cultural (ICE-UIB)

Per citar l'article

"Dols, A. (2008). La música d'enconar. Vint-i-cinquè aniversari de l'Escola de Música (Mètode Ireneu Segarra) de Palma o la maduresa d'un projecte centrat en l'educació. *IN. Revista Electrònica d'Investigació i Innovació Educativa i Socioeducativa*, V. 1, n. 0, PÀGINES 225-236. Consultado en http://www.in.uib.cat/pags/volumenes/vol1_num0/dols/index.html en (poner fecha)"

El mes de setembre de l'any 1982, un grup de pedagogs i mestres relacionats amb el món de la música, juntament amb el director de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears, Dr. Antoni Colom, iniciaren un projecte que, vint-i-cinc cursos després, continua vigent. La idea era engegar una Escola de Música, a imatge de la que, nou anys endarrere, s'havia creat a Catalunya.

El mètode fundat per Ireneu Segarra⁴⁶, el pare Ireneu, mestre de l'escolania i capella de Montserrat, havia atret, des dels primers acords, l'atenció dels ensenyants. El tret de sortida d'aquesta aventura fou l'encàrrec d'un grup de pedagogs, al davant del qual se situà el rector de la Universitat de Barcelona, que apostaren per l'experiència del benedictí i pel seu profund coneixement de les diferents metodologies que imperaven en l'ensenyament de la música a Europa. Feia dècades que consagrava el seu saber a l'escolania de Montserrat. Ara, el pare Ireneu havia de repensar el mètode que, en un principi, havia ideat per als seus escolans, ja que s'havia de destinar a un alumnat sense estudis musicals previs ni, potser, sense grans inquietuds musicals. Perquè l'objectiu era la voluntat de normalitzar l'ensenyament de la música a les escoles d'educació infantil i primària –*preescolar i E.G.B.*– de Catalunya. *«El Mètode del Pare Ireneu Segarra neix de la seva profunda experiència professional, de la seva formació internacional i de la seva estimació per la música del nostre país.»*

La primera versió del mètode fou redactada de cap a cap pel pare Ireneu, i editada per Publicacions de l'Abadia de Montserrat.» (Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Document electrònic).

L'aplicació i difusió del Mètode fou una feina coral, que comptà amb la col·laboració de personalitats tan emblemàtiques com Maite Solà, Quim Maideu, Joan Casals, Maria Teresa Malagarriga o Santi Riera, entre d'altres. Ells s'ocuparen de formar aquells que, en definitiva, haurien d'aplicar el Mètode a les escoles i llars d'infants. Posteriorment, Santi Riera, des de l'Escola de Pedagogia Musical, en redactà la versió actual.

Així fou com, des de l'Escola de Pedagogia Musical de Catalunya se'n disseminà la llavor i el personal docent hi incorporà les petites adaptacions que convertiren el Mètode en una proposta útil per treballar el llenguatge musical, a l'escola i als centres especialitzats en l'ensenyament musical.

D'aquesta manera, amb l'epicentre a Montserrat, al llarg de la dècada dels setanta del segle passat, varen començar a sovintejar, arreu dels territoris del nostre àmbit geogràfic, curssets destinats a difondre el Mètode. L'aventura s'emmarca en un context de revitalització general de la institució docent. L'escola s'orejava; es multiplicaven els moviments de renovació pedagògica; l'infant passava a ésser el protagonista del seu itinerari formatiu. Corrien aires nous, la Pedagogia, que comportava una reflexió

⁴⁶ Segarra i Malla, Ireneu (Ivars d'Urgell, 1917 – Montserrat, 2005). «(...) Compositor, pedagog musical, monjo benedictí i director, durant 44 anys, de l'Escolania de Montserrat. Ireneu Segarra va donar nom a una escola de formació musical a Mallorca de gran prestigi.

Segarra havia nascut a Ivars d'Urgell l'any 1917 i tenia, per tant, vuitanta-vuit anys. Fou membre de l'Escolania de Montserrat entre els 10 i els 14 anys, on estudià amb Anselm Ferrer i Àngel Rodamilans. Més tard ingressà al monestir de Montserrat com a monjo i continuà els seus estudis d'harmonia i contrapunt a Barcelona amb Cristòfor Taltabull i de piano amb Frank Marshall. Completà la seva formació com a compositor amb Nadia Boulanger, a París. L'any 1953 assumí la direcció de l'Escolania de Montserrat, tasca que desenvolupà durant 44 anys, donant a aquesta formació coral infantil un prestigi i projecció internacionals.

És autor de "La veu del nen cantor", traduït a diverses llengües, i de composicions musicals litúrgiques. L'any 1986 Ireneu Segarra va rebre la Creu de Sant Jordi que atorga la Generalitat de Catalunya» [Blog: El dia a dia de l'educació]

constant sobre els processos d'aprenentatge, s'erigia com a abanderada d'una evolució que va capgirar els fonaments dels centres educatius.

Persona extremament culta i formada, el pare Ireneu havia viatjat arreu d'Europa i, sobre tot a París, va conèixer de primera mà els treballs de músics com Zoltán Kodály⁴⁷ sobre l'ensenyament de la música i les seves relacions amb el folklore hongarès. Ireneu Segarra va introduir a casa nostra i en l'estudi de la música un plantejament nou. De fet, fou una mirada nova, perquè la base és ben senzilla: així com hi ha una llengua materna, també hi ha una música materna. La música tradicional, la cançó que sentim des del bres, les cançonetes que acompanyen els nostres jocs infantils, són el pòsit on ha d'arrelar tota l'educació musical de les persones.

L'infant, abans d'emprendre l'estudi del llenguatge ja s'ha iniciat en l'ús actiu de la llengua. Fins i tot abans de néixer i, sobre tot, a partir d'aquest moment, el nadó conviu amb el llenguatge. Quan emprèn l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura ja comprèn i emet missatges, ja usa la llengua no només per comunicar-se, sinó per a tot un seguit de processos que configuraran la seva concepció del món. La llengua és el mitjà que ens permet no només reflexionar sobre el llenguatge, sinó abordar l'aprenentatge d'altres disciplines que no tenen res a veure amb la gramàtica. I, encara més, la llengua materna imprimeix una pàtina a partir de la qual tots els humans construïm el nostre bagatge cultural.

⁴⁷ Kodály, Zoltán (Kecskemét, 1882 - Budapest, 1967). Compositor, crític musical i musicòleg ètnic hongarès.

La música d'enconar

El primer present que rep un nadó quan arriba al món és un aliment extraordinàriament nutritiu, com no en trobarà d'altre. La *llet d'enconar* posseeix la virtut de recompensar-lo de l'esforç que li ha suposat el seu propi naixement i de dotar-lo de l'energia que necessitarà durant els primers dies de vida en un món desconegut.

De manera similar a allò que la llengua materna ofereix als individus, la cançó tradicional és la *música d'enconar* els nostres infants, la que els socialitzarà i arreglarà en una cultura, en un grup humà determinat. La cançó és l'origen, el mitjà, el camí i també el destí que dona sentit a la formació musical.

I, amb independència de la nostra ocupació futura, tots els humans, des que naixem, convivim amb el llenguatge i convivim amb la cançó. «*La idea principal del Mètode és la de facilitar a tothom l'adquisició del llenguatge musical adaptat a cada edat, el qual inclou l'aprenentatge de les primeres nocions de relacions dels sons fins al coneixement de la gran literatura musical passant per l'estudi minuciós de la cançó popular catalana, en la qual es basa i s'articula tot el Mètode*» (Segarra, I, a *Escola de Pedagogia Musical* p.5).

Abans d'endinsar-nos en particularitats, creiem important remarcar que el mètode Ireneu Segarra, tot i que s'ha revelat com una eina eficaç per al treball instrumental és, sobre tot, un recurs pensat per al treball del llenguatge musical. El Mètode permet comprendre i viure la música i el llenguatge amb què aquesta es manifesta per, posteriorment, escometre amb èxit qualsevol de les facetes que s'hi relacionen. Cantaires, directors de cor, compositors, directors d'orquestra... i també instrumentistes són, en el mateix grau, destinataris del Mètode ja que, a partir de la comprensió del llenguatge musical, treballaran des de la consciència els diferents vessants de la complexitat musical.

Els objectius finals del Mètode són:

- Desvetllar i desenvolupar la sensibilitat musical amb la participació activa en la pràctica musical.
- Afavorir el coneixement del llenguatge musical i dels seus signes bàsics de lectura i escriptura que es deriven de la pràctica musical.
- Formar criteris personals de valoració estètica.
- Desvetllar vocacions per a una dedicació més especialitzada.

Com les notes musicals, les idees fonamentals en què es basa el Mètode Ireneu Segarra són set:

- La música com a expressió de vida i comunicació a nivell artístic.- S'ha d'entendre com un «esdevenir intern», com una font de goig, no com una realitat externa i aliena a la persona que es limita a interpretar, amb més o menys destresa i fortuna, les notes que algú altre ha deixat impreses en una partitura.

- La pràctica musical, que ha de precedir sempre l'estudi i l'anàlisi. «Cal haver sentit físicament el pes de la pulsació abans d'analitzar el ritme i la mètrica, cal entonar correctament abans de dir el nom de les notes i d'analitzar els intervals» (Escola de Pedagogia Musical, p.6).
- El cant com a primer vehicle musical.- El cant és la manera més espontània i pura d'expressió del llenguatge musical. En aquest sentit, la relació entre el text i l'entonació cobra una importància cabdal, ja que ofereix la possibilitat d'interioritzar el fenomen musical, de viure la música des de l'interior. L'atenció i la cura de la veu seran condicions indefugibles per a la vivència musical amb l'instrument que, posteriorment, escollirà l'alumne.
- La cançó tradicional infantil primera eina de treball.- La cançó tradicional, que és obra i fruit de l'aportació del conjunt d'individus que conformen cada societat, respon al sentit melòdic i rítmic de cada llengua i, al cap i a la fi, és la traducció artística de la manera de sentir que els caracteritza com a poble. Això no obstant, el Mètode no es limita a un simple episodi folklòric: la cançó tradicional és el punt de partida d'un viatge que, des de l'àmbit local, permetrà arribar als llenguatges actuals més complexos.
- L'oïda interior.- És la facultat d'imaginar, de recrear internament les impressions sonores sense necessitat de la presència física de cap instrument ni de cap intèrpret. Permet, alhora, una comprensió raonada del fenomen musical, que ens serà útil si volem dedicar-nos professionalment a la música en tant que intèrprets o creadors, però també ens suposarà una font de plaer estètic als que som simples receptors de les creacions i interpretacions d'altri. Cal, per a això, treballar la sensibilitat. «*L'oïda interior i la comprensió raonada del fenomen musical són molt importants per al músic professional, tant l'intèrpret com el compositor, que "ha de sentir el que veu i ha de veure el que sent". Els instruments són una perllongació de la persona, la tècnica i l'expressió instrumental una perllongació i exteriorització de la musicalitat interna*» (Escola de Pedagogia Musical, p.8).
- L'estudi del llenguatge musical en la seva totalitat.- A partir de les relacions rítmiques, sonores i melòdiques en un context musical global, l'infant s'endinsa en l'aprenentatge de la música des de la participació i interiorització de la seva experiència. Aquesta és la manera de conrear un criteri de valoració propi. Només després de l'aprehensió del fenomen musical arribarà la teoria, la sistematització dels coneixements.
- La creació.- El descobriment de les capacitats del material sonor només pot arribar després de la improvisació i de la composició. Combinació lliure i espontània d'elements sonors d'una banda; combinació lliure i pensada d'elements musicals ja assimilats i sota un criteri preestablert, de l'altra. Heus aquí dos dels ingredients principals que permetran estimular la inventiva, facilitaran l'assimilació del llenguatge musical i la descoberta de la dimensió artística de la música. El domini de la tècnica arriba amb l'ús, amb l'espontaneïtat i amb la recerca de les possibilitats expressives dels instruments musicals.

Val a dir que, tot i l'aparent frescor i desimboltura de les idees bàsiques ressenyades anteriorment, el Mètode suposa una reflexió profunda, un coneixement

de les capacitats intel·lectuals i físiques dels infants a cada etapa de la seva evolució madurativa i una complexa sistematització dels continguts a treballar.

I quins són els recursos de què se serveix el Mètode per treballar-los? D'entrada, i sense cap mena de dubte, Ireneu Segarra confia en les habilitats pedagògiques i musicals dels mestres. No debades parlo d'un Mètode per ensenyar música a les escoles. L'èxit de l'aventura requereix un perfil professional força acurat: aptituds docents i domini del llenguatge de la música, que permeti adequar-se en cada moment a l'alumnat, improvisar activitats i ésser un referent i un exemple a seguir. I, per aconseguir-ho, saber molta música no basta: cal viure la música i ésser capaç de fer arribar aquesta vivència a l'infant. Ireneu Segarra coneixia la diferència entre instrucció i educació i, per això, l'antiga tradició, força arrelada a les velles institucions docents, mitjançant la qual els alumnes, una vegada acabats els estudis, substituïen directament els professors que se jubilaven, sense cap formació didàctica específica, no entra dins els paràmetres del Mètode. «*Amb paraules del mateix P. Ireneu: "Cal advertir que aquest mateix material seria per als professors un entrebanc, si no comptessin amb el seu esperit creador, improvisador i pedagog, que sap adaptar-se a cada classe i a cada noi. Per això convé que el qui adopti aquestes pàgines tingui un bagatge no gens comú de coneixements musicals i un esperit jove per a renovar-se constantment"*». (Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Document electrònic)

Per al treball diari, el mestre compta amb unes directrius pedagògiques que l'ajudaran a aplicar els recursos i les eines necessaris per a concretar a l'aula. Són, entre d'altres, l'estudi, per separat, del ritme, l'entonació i la lectura; la utilització de l'escala pentatònica com a primer pas en l'estudi de les relacions melòdiques; la utilització del solfeig absolut i de la solmització o solfeig relatiu; el domini del factor temps (ritme) i de l'espai sonor (melodia-harmonia) o els dictats d'acords i polifònics.

La lectura musical requereix el domini simultani de tres habilitats bàsiques: la identificació dels signes, als quals cal associar una entonació i una execució rítmica que varien en funció del context. Identificació-reconeixement, entonació i ritme són igualment necessaris per a una correcta lectura i, «...*Una deficiència en qualsevol d'aquests tres aspectes paralitza l'evolució dels altres*» (*Escola de Pedagogia Musical* p.9). D'inici, cal treballar cada un d'aquests pilars per separat: la descoberta dels signes com a traducció d'una realitat sonora; les relacions melòdiques en les cançons infantils com a primer pas per a l'entonació correcta i l'experimentació física per a la interiorització del ritme. D'aquesta manera, l'assoliment dels automatismes i de la retenció memorística esdevenen, no un objectiu, sinó una conseqüència de la comprensió dels signes amb què es fa palès el fenomen musical i la seva naturalesa.

L'escala pentatònica es configura com un recurs idoni per a l'assimilació dels intervals fonamentals. Ofereix de manera molt clara i neta les relacions melòdiques i facilita «...*l'enregistrament mental dels intervals independentment de les seves funcions tonals*» (*Escola de Pedagogia Musical* p.9). La cançó tradicional catalana -tot i que no és pentatònica- conserva, en moltes cançonetes infantils, una base pentatònica a partir de la qual, i seguint un ordre lògic d'adquisició dels sons, hom pot començar a treballar aquests intervals.

L'adquisició del sentit tonal i la comprensió de la modulació i de l'harmonia són possibles gràcies a la combinació del solfeig relatiu (*solmització*) amb l'absolut. La lectura en posicions facilita el transport i l'assimilació del llenguatge musical.

Els *obstinats* mentre acompanyen la cançó, d'inici, i posteriorment, polirítmies gradualment més complicades, augmenten la sensació estètica i asseguren la precisió. Per a la polifonia «... *l'entonació per relacions harmòniques afina l'oïda d'una manera que difícilment s'aconseguiria amb la simple relació melòdica, alhora que fa descobrir una nova dimensió musical i prepara per a la comprensió del fet harmònic i contrapuntístic*» (*Escola de Pedagogia Musical* p.10)

Com a l'escola, el dictat és quelcom més que una eina d'avaluació. «...és un bon exercici d'educació de l'oïda si els exemples utilitzats són coherents i musicals. Els procediments poden ser molt diversos, però s'aconsella dictar fragments que els alumnes puguin retenir fàcilment, que els escoltin dues o tres vegades i que els escriguin a partir del que han enregistrat a la memòria. La correcció immediata, quan l'efecte sonor encara és fresc, ajuda a millorar. Podem fer dictats específicament rítmics o melòdics. Dictats molt curts on sols calgui identificar un element concret. El dictat amb resposta oral immediata exercita la rapidesa de reacció.» (Riera, p. 117)

Tot i que l'habilitat i l'experiència del mestre -que atresora recursos propis i n'improvisa, segons la situació- són les millors eines per concretar les idees del Mètode, aquest se serveix d'un material de suport i d'un seguit d'estratègies pedagògiques, moltes d'elles compartides amb altres mètodes (*Escola de Pedagogia Musical* p.10):

«Pràctica de la pulsació abans de passar al compàs per a una major precisió.

Síl·labes rítmiques que ajuden a identificar les figures rítmiques i a precisar-ne la durada.

Obstinat com a primer pas de la polirítmia.

Cadenes rítmiques i melòdiques que afavoreixen la precisió i l'audició interior.

Cartells rítmics i melòdics per a la pràctica de la lectura de "paraules musicals" i la memorització, etc.

La imitació i el reconeixement com a pas previ i ajut per a la lectura i el dictat.

Fonomímia o signes manuals que indiquen les notes (bona entonació, audició interior, polifonia, preparació a la modulació, etc)

Espectacles amb inicials i ritme com a pas previ a la col·locació de les notes en el pentagrama.

"Armari de notes" o inventari del material melòdic après.

"Pentagrama de paret" per a la pràctica de la lectura en posicions.

"Pentagrama de taula" per a la pràctica de la lectura i escriptura en posicions, dictats, composició, etc.

Denominacions especials (fad, sib) per a les notes alterades», entre d'altres.

Ara fa vint-i-cinc anys...

L'escola de Música (Mètode Ireneu Segarra) de Palma, que va néixer amb el nom d'*Escola de Pedagogia Musical*, fou el resultat de la voluntat d'un grup de pedagogs i mestres relacionats amb la música que coneixien el Mètode i havien fet els cursos que professorat de l'Escola de Pedagogia Musical impartí a Mallorca i arreu de Catalunya. Noms com Marisa Roca –*que esdevindria la promotora més entusiasta de l'Escola*–, Baltasar Bibiloni, Joana Estelrich, Xesc Crespí, Joan Company o Conxa Oliver, entre d'altres, veren factible aplicar, a Mallorca i a l'empara de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears, l'experiència catalana. Abans, cursos d'estiu que Baltasar Bibiloni –*veritable artífex de l'èxit del Mètode a Mallorca*– i Joan Company organitzaren al Seminari menor⁴⁸, amb assistència de professorat com Maite Solà, s'havien encarregat d'assaonar l'ambient on hauria d'arrelar aquesta llavor, d'escalfar la veu que hauria d'entonar la melodia del Mètode del pare Ireneu a Mallorca.

Així fou com, d'una manera molt tímida i amb l'esperit aventurer que caracteritza totes les iniciatives capdavanteres, va prendre cos un projecte que avui, vint-i-cinc anys després, es manté sòlid, vigent i solvent. Els primers alumnes: els mateixos mestres d'escola que maldaven per un replantejament dels rols en els centres docents i els seus fills, infants inscrits en centres innovadors, com Mata de Jonc o el CP Rafal Vell, que vindicaven un ensenyament arrelat a la nostra realitat cultural, una escola en català i en la qual l'alumne fos el protagonista absolut del seu procés d'aprenentatge.

La idea, com d'altres d'aquell temps, semblava agosarada. Sense deixar de banda el rigor necessari per a qualsevol intervenció pedagògica, pretenia bandejar el concepte consumista de l'educació. Es tractava de concebre l'estudi de la música com a font de plaer i com a mitjà de creixement personal.

Una concepció que s'associa irremeiablement a l'esperit del nova educació musical és la de la formació continuada, d'allò que en anglès anomenen «*lifelong learning*», l'educació al llarg de la vida. Així, l'etapa que els alumnes passarien al centre havia d'ésser una més de la seva formació i no el canal que els havia de conduir necessàriament a la consecució d'un títol.

Perquè la filosofia del Mètode és tan natural com la vida mateixa. Quins són els ítems que ens permeten identificar quan una persona mereix el qualificatiu de «bon músic»? Quan té vuit diplomes que certifiquen que ha seguit tots els cursos? Quan és capaç d'interpretar partitures a primera vista? Quan assisteix a un espectacle musical i li agrada o quan sent la necessitat de tocar diàriament el seu instrument? Resulta que aquells que són bons músics sembla que necessiten estudiar més que la resta. Així que la concepció finalista de la formació musical, la que, encara avui fa dir a molts pares: «... Primer, vull que el meu fill acabi els estudis de música, després, ja veurem què fem...» a la llum del Mètode Ireneu Segarra, esdevé una fal·làcia.

La precarietat de recursos fou la nota dominant d'aquella primera etapa. Impartien les classes a l'edifici de l'Escola Normal, quan ja havia acabat la jornada lectiva. N'era director Baltasar Bibiloni, que cedia el seu despatx personal a la Secretaria del centre.

Aquesta situació va durar fins al curs 1994-1995, en què l'Escola de Pedagogia Musical s'independitza de la Universitat de les Illes Balears, es constitueix com a

⁴⁸ I Curs de Música Coral, realitzat del 31 de juliol al 6 d'agost de 1977, amb tres assignatures centrals: Direcció coral, Pedagogia Musical Infantil i Tècnica vocal i foniatria. II Curs de Pedagogia Musical, agost de 1978.

Societat Limitada, la titularitat de la qual recau en els mateixos professors, rep el nom d'Escola de Música (Mètode Ireneu Segarra) i lloga unes aules a l'escola Sagrat Cor, on durant dos cursos impartirà les classes.

Però aquesta és una solució interina, perquè l'alumnat augmenta al temps que l'Escola va acumulant un patrimoni –pianos, instrumental Orff, material audiovisual...–, necessari per a les classes i que requereix una ubicació estable. L'any 1997 els socis, amb un crèdit personal, compren i condicionen la seu actual –curiosament, a cent metres escassos d'allà on havia nascut–.

Els resultats

Al llarg d'aquests vint-i-cinc anys, centenars de persones, adults i infants, s'han format a l'Escola de Música. Molts d'ells han seguit estudis superiors, alguns s'han dedicat professionalment a la música i algun altre –com veurem més endavant– ha assolit l'èxit com a compositor. Això, per a un centre petit i autofinançat, és una fita amb pocs precedents en una societat reduïda i per a una activitat, la música, que es manté al marge de modes i dels grans circuits comercials.

Això no obstant, però, el gran triomf de l'Escola de Música ha estat la resta, la immensa majoria d'alumnes que no apareixeran mai a les portades dels periòdics ni faran cap gira mundial. L'Escola educa persones en la música. Ni més ni menys. Educa persones i els ofereix una formació que transcendeix la partitura, que va més enllà de la relació intèrpret-instrument. Educa l'oïda i el gaudi, l'esperit crític i, educa també, ciutadans responsables; els educa en l'esforç, en la reflexió, en la disciplina, en l'autoconfiança i en el respecte a l'altre... L'Escola de Música, en definitiva, educa.

A poc a poc, l'Escola de Música ha anat adaptant el Mètode als nous corrents pedagògics, a la naturalesa canviant de la nostra realitat socioeducativa: l'edat d'ingrés ha disminuït; s'han incorporat nous instruments i noves especialitats –com la informàtica musical– a l'oferta inicial; les cançons tradicionals de les Illes han trobat lloc en el repertori interpretatiu; els *Ireneus d'Estiu* –escoles d'estiu que, cada mes de juliol els brinden un festeig encara més lúdic amb la música– compten amb uns usuaris fidels i major demanda any rere any... La base però, aquells principis tan lògics, tan naturals, continua tan ferma com el primer dia.

Des de quatre anys i fins a l'edat adulta, l'oferta d'activitats és immensa; des de l'educació sensorial fins a la formació instrumental l'alumne escomet cada aprenentatge des del pòsit d'allò que ja sap i cospa els nous continguts i els fa seus, tot arrenjerant-los en el bastiment del seu bagatge cultural més íntim. Parlem d'aprenentatge significatiu, d'aprehensió de coneixements, de construcció de la personalitat. I tots, ja siguin infants que no arriben a l'edat d'escolaritat obligatòria, ja siguin avis que aprofiten el temps que els seus néts són al centre per fer música, troben en el cant coral el vehicle que els permet compassar les seves pulsions interiors amb les dels companys, canalitzar les emocions i fruit de l'immens plaer que reporta la música en ella mateixa, sense esperar cap altra recompensa.

El Mètode permet, a diferència del sistema tradicional, que tothom pugui gaudir de la música. L'accés a la formació no es reserva només als individus millor dotats. El Mètode s'adapta a les persones i cadascú evoluciona al ritme que marca la seva capacitat. Així, infants –i no tan infants– amb necessitats educatives especials també fan seves les cançons perquè, per cantar, no cal que sàpiguen interpretar prèviament

la partitura. L'educació sensorial els ofereix estímuls i recursos que els ajudaran en altres situacions. L'amplitud pedagògica del Mètode és immensa, perquè es tracta d'una eina flexible que camina al ritme que el protagonista requereix en cada moment.

Juntament amb el cant coral, l'altre tret comú de l'oferta del centre és aquell que enfronta l'alumnat amb la música com a mitjà d'expressió: les audicions ofertes pel professorat, l'assistència a concerts com espectadors i la mateixa interpretació dels avenços personals des dels primers cursos ensenyen a valorar la música com un element socialitzador de primer ordre. Alhora, ensenyen a controlar els nervis, ajuden a la reflexió i a canalitzar els impulsos. I en aquest punt resulten d'allò més entranyable i, alhora, engrescador, les audicions protagonitzades per pares i fills. Prop d'una cinquantena de persones adultes reben formació musical a l'Escola, un gran nombre de les quals són pares d'alumnes, amb estudis musicals previs, però que desconeixien el Mètode. S'hi han apropiat mitjançant l'experiència dels fills i així han descobert un punt més de complicitat, una activitat plaent a qualsevol edat i una manera de viure la música en família.

I si l'experiència musical ha d'ésser viscuda, l'alumnat del centre compta amb l'ajuda d'un claustre de professors que, d'una banda i en gran part, són mestres d'escola, mentre de l'altra -i sense excepcions- són músics professionals que els serveixen de model. La pràctica precedeix la teoria; l'exemple, el contacte directe amb una realitat viva i canviant substitueix la repetició memorística de conceptes abstractes reclosos a les pàgines d'algun manual.

Quan, ara fa cinc anys, l'equip directiu organitzava els actes amb què commemorarien el vintè aniversari del centre, varen decidir apostar pel Mètode. Pensaren mostrar què han aportat el Mètode Ireneu Segarra i l'Escola de Música a la realitat illenca. I, si el Mètode, en un principi estava destinat al professorat d'educació infantil i primària, «*La història de la bruixa Safrà*», cantata composta per César Reda, mestre de l'especialitat de música, que quan era nin va iniciar-se en l'estudi musical al centre, fou el millor exemple de la feina que, des d'aquell setembre de vint anys endarrere, havien desenvolupat les més de tres desenes de professionals que havien fet seus els principis del pare Ireneu.

La història de la bruixa Safrà: una aclucada d'ulls al futur

La cantata encarregada a Reda va esdevenir una fita sense precedents en l'ambient musical mallorquí. Tot l'alumnat i el professorat de l'Escola de Música va participar, el mes de juny de 2003, en un espectacle que simbolitzava la maduresa del projecte i que significà el naixement d'una nova proposta: Ireneu Espectacles.

Maria, la nina protagonista del conte, desitja sobre totes les coses, convertir-se en bruixa. Cerca una professora, que li fa classes particulars i la prepara per a l'examen amb què un Consell de Bruixes l'avaluarà per dictaminar si reuneix els requisits que la faran mereixedora del carnet professional. I, abans de passar l'examen, Maria vol agrair a la seva mestra l'aprenentatge rebut. Amb una melodia bellíssima, Reda oblida per uns moments el pretext del personatge i entona un cant que ha esdevingut un referent per a tot el professorat de l'Escola:

El meu cap estava ple de ritmes i de notes

que jo mai no vaig saber fer sonar...

Amb la teva màgia, tu i jo férem melodies

... Jo no sabria cantar sense tu!

César Reda, exalumne de l'Escola de Música Ireneu Segarra, agraïa d'aquesta manera als seus mestres –mestres abans que professors– l'aportació d'aquell centre petit a la seva formació, íntima i personal, i també professional.

L'èxit de la cantata, que en un principi fou interpretada pels diferents grups corals de l'Escola, va encoratjar alguns dels professors a escometre una nova faceta relacionada amb la música i d'abast major que les parets del centre. Amb els arranjaments necessaris per convertir la cantata per a gran cor en un musical més reduït, per a grup instrumental de cambra i solistes -tots relacionats amb el centre: exalumnes, professors, pares d'alumnes...-, la nova versió de la Bruixa Safrà fou presentada en societat. Així naixia Ireneu Espectacles, una activitat lligada a l'Escola de Música que, amb el temps, ha esdevingut una companyia estable, que ofereix un producte musical de qualitat al públic escolar i familiar.

Des d'aquell primer muntatge, Ireneu Espectacles ha col·laborat amb diferents institucions illenques, com l'Ajuntament de Palma, el de Bunyola o el de Binissalem i, sempre des de la coherència i el respecte a la música i al públic a què es destina, milers d'escolars d'educació infantil i primària de Mallorca han assaborit l'harmonia d'espectacles com *Si plou i fa sol el món roda sol*; *La ciutat i la lluna*; *3, 2, U... Zero!*. Sembla que el cercle es tanca: l'infant i el mestre; la cançó i la cultura; l'Educació.

La realitat actual de l'Escola anima les famílies que decideixen optar per una educació que, al llarg de vint-i-cinc anys ha donat mostres de la seva solvència docent: curs rere curs les llistes d'espera per matricular-s'hi augmenten. Actualment més de tres-centes persones de totes les edats omplen d'il·lusió i de ritme les aules del centre.

Si bé és cert que la *Història de la bruixa Safrà* va marcar un punt d'inflexió en el devenir de l'Escola de Música, també és cert que tots els aniversaris de l'Escola han significat, sempre, un estímul per a la capacitat creadora i un envit que els ha permès superar els diferents reptes amb què s'han hagut d'enfrontar. L'any 1992 fou *Figaro i Susanna*, una adaptació de *Les noces de Figaro* de W. A. Mozart, on una joveníssima alumna, Maia Planas, destacava per les seves virtuts interpretatives. Deu i quinze anys després, ja convertida en una soprano professional que ha trepitjat els escenaris més prestigiosos del món, continua relacionada amb l'Escola de Música, ara vestida de Bruixa Safrà, ara habillada de Tona, la protagonista de *La ciutat i la lluna*.

Maia, com César i tants d'altres, fan palès que el Mètode també és ambiciós. L'alumne és la mesura; la guia, la qualitat. I la qualitat del producte convenç famílies compromeses i professionals de prestigi reconegut. El propvenent 4 de juny, amb motiu del vint-i-cinquè aniversari del centre, els cors de l'Escola estrenaran, a l'Auditori de Palma, dues obres compostes per dos músics de qualitat incontestable. Antoni Rodríguez, amb *En Tòfol de Son No-res* i Manel Camp, amb *La Flor Romanial*, han volgut, d'aquesta manera, sumar-se a l'èxit d'un projecte que, tot i que ja acumula una llarga experiència, es mostra més jove i vital que mai.

Refeències bibliogràfiques

- CLUA, F. (coord.) (1983) Escola de Pedagogia Musical. Opuscle commemoratiu dels 10 anys de l'Escola de Pedagogia Musical. Escola de Pedagogia Musical. Barcelona. Dip. Legal: B-37.873/84.
- RIERA, S. (1994). *El meu llibre de música - Ireneu Segarra. Llenguatge musical. Grau elemental. Segon curs.* Publicacions de l'Abadia de Monserrat. Barcelona. ISBN: 84-7826-519-8.
- REDA, C. (2003) *Història de la Bruixa Safrà.* Registre General Prop.Intel·lectual 00/2003/3954
- Memòries, programacions i documents administratius de l'Escola de Música (Mètode Ireneu Segarra). Palma (Mallorca) 1982-2007.
- Arxius personals de Montserrat Cuxart i de Joan Company
- Publicacions de l'Abadia de Montserrat –PAM–. *El Mètode Ireneu Segarra.* http://www.pamsa.cat/musica/files/contenido/pdf_4.pdf
- Blog: El dia a dia de l'educació: Mor Ireneu Segarra (1917-2005). <http://educa.baleaerweb.net/post/8256>